

Αθήνα, 8 – 3 - 2022

Αριθμ.πρωτ.: 162

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

Πολυτεχνείου 6, 10433 Αθήνα

τηλ.: 210-5243434, fax: 210-228231

e-mail: p-e-f@otenet.gr

<http://www.p-e-f.gr>

«καί τήν είωθυϊαν άξίωσιν τών όνομάτων ές τά έργα άντήλλαξαν τή δικαιοώσει» Θουκυδίδη, 3. 82.4.

«Και κατήντησαν να μεταβάλουν αυθαιρέτως την καθιερωμένη σημασία των λέξεων, δια των οποίων δηλούνται τα πράγματα» (μτφ. Ελ. Βενιζέλος)

Πότε, ίσως, δεν ήταν πιο επίκαιρα αυτά που έγραψε ο μεγάλος ιστορικός, όταν ανέλυε την «παθολογία του πολέμου». Σ' αυτή τη σκέψη, τουλάχιστον, μας οδηγεί η πρόσφατη απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, με αφορμή την απαράδεκτη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, να ακυρώσει προγραμματισμένες εκδηλώσεις, τις οποίες διοργανώνουν ρωσικοί πολιτιστικοί οργανισμοί και στις οποίες συμμετέχουν Ρώσοι καλλιτέχνες. Το φαινόμενο του αποκλεισμού του ρωσικού πολιτισμού, όπως αυτός εκφράζεται στις μέρες μας, δεν περιορίζεται, βέβαια, μόνο στη χώρα μας. Όλο και περισσότερες χώρες στη Δύση απαγορεύουν, με διάφορους τρόπους, ρωσικές πολιτιστικές εκδηλώσεις. Το γεγονός, λοιπόν, ότι αντιμετωπίζεται ο πολιτισμός ως μέσο τιμωρίας για να σταματήσει ο πόλεμος, δικαιώνει, πιστεύουμε, την άποψη του Θουκυδίδη. Η λέξη πολιτισμός ταυτίζεται με τον ανθρωπισμό, την παιδεία και πάνω απ' όλα με την ειρήνη. Φαίνεται, όμως, ότι ο πόλεμος «μετέβαλε αυθαιρέτως» την «καθιερωμένη» σημασία της λέξης, αφού, με τους πρόσφατους αποκλεισμούς, ο πολιτισμός ταυτίζεται με το εμπόριο, τη βιομηχανία, τις τράπεζες και χρησιμοποιείται ως πολεμικό μέσο.

Πρώτο θύμα ο Τσαϊκόφσκι και το μεγάλο έργο του «Η λίμνη των κύκνων». Αναρωτιέται κανείς πόσα άλλα θύματα θα ακολουθήσουν. Ο Προκόφιεφ, ο Σοστακόβις, ο Καντίνσκι, ο Στανισλάφσκι, ο Άιζενστάιν, ο Ταρκόφσκι ποια τύχη θα έχουν άραγε; Και η μεγάλη ρωσική λογοτεχνία τι θα γίνει τάχα; Ο Πούσκιν, ο Γκόγκολ, ο Τουργκενιεφ, ο Τολστόι, ο Ντοστογιέφσκι, ο Τσέχωφ, ο Γκόργκι, ο Μαγιακόφσκι σε ποιον λογοτεχνικό κανόνα θα ενταχθούν; Και για να προλάβουμε τον αντίλογο ότι, δήθεν, οι αποκλεισμοί δεν στρέφονται κατά των δημιουργών και των έργων, αλλά κατά των πολιτιστικών φορέων, επισημαίνουμε ότι το έργο των μεγάλων δημιουργών δεν είναι προορισμένο για να μείνει στα συρτάρια, αλλά αποκτάει ζωή από αυτούς που το ερμηνεύουν και το διαδίδουν. Οι μεγάλες μουσικές συνθέσεις αποκτούν υπόσταση, όταν εκτελούνται από τις μεγάλες ορχήστρες, ενώ τα μεγάλα λογοτεχνικά έργα συνδέονται με τους επιμελητές και τους μεταφραστές τους – ας μην ξεχνάμε ότι ένας από τους καλύτερους μεταφραστές του Ντοστογιέφσκι ήταν ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Ο αποκλεισμός, επομένως, των ρωσικών πολιτιστικών εκδηλώσεων είναι μια πράξη που, στην ουσία, στρέφεται εναντίον ενός σημαντικού πολιτισμού του οποίου η συμβολή στον παγκόσμιο πολιτισμό υπήρξε μεγάλη. Το πιο επικίνδυνο, όμως, είναι ότι ανοίγει τον ασκό (ή μάλλον τους ασκούς) του Αιόλου για άλλες παρόμοιες ενέργειες σε ανάλογες περιπτώσεις. Ο αποκλεισμός ενός πολιτισμού δεν μπορεί, σε καμιά περίπτωση, να εννοηθεί ως πράξη πολιτισμού, για να

θυμηθούμε πάλι τον Θουκυδίδη. Οι μεγάλοι Ρώσοι συγγραφείς άφησαν σημαντική παρακαταθήκη στην ανθρωπότητα, την οποία δεν μπορούμε να αγνοήσουμε. Ο Κωστής Παλαμάς το αναγνώριζε αυτό στο πρόσωπο του Λέοντος Τολστόι, όταν έγραφε:

*Χαίρε ο Τολστόης! Ραψωδέ των επικών αγώνων
και της ψυχής ξεσκεπαστή δικαιοκρίτη,
και με τ' αρχαίο στα χέρια Τετραβάγγελο,
του αγνού, του αγνώριστου Χριστού καινούριε εσύ προφήτη!*

Ο Πολιτισμός ενώνει τους λαούς δεν τους διαχωρίζει και, το σημαντικότερο, δεν τους φέρνει αντιμέτωπους. Οι άνθρωποι που υπηρετούν τα Γράμματα και τις Τέχνες οφείλουν να καλλιεργούν τις πανανθρώπινες αξίες, τη φιλία και την ειρήνη ανάμεσα στους λαούς. Αυτή είναι η πλευρά της Ιστορίας στην οποία πρέπει να σταθούν.

Για το Δ.Σ.

Η Πρόεδρος

Μαρία Κ. Πεσκετζή

Η Γενική Γραμματέας

Νατάσα Αβραμίδου